

Javni zavodi – rezultati poslovanja

Ekonomsko ogledalo

UMAR

številka 11/2003

str. 18

Poslovanje javnih zavodov in drugih izvajalcev javnih služb po podskupinah proračunskih uporabnikov¹ v letu 2002

Šifra podskupine	Naziv podskupine proračunskih uporabnikov	Št. javnih zavodov	Število zaposlenih	Indeks 02/01	Skupni neto poslovni izid v mio SIT		Neto poslovni izid pri izvajanju javne službe v mio SIT	Neto poslovni izid iz tržne dejavnosti v mio SIT
					2001	2002	2002	2002
	Javni zavodi - vsi	1,457	103,080	102.2	5,114	223	-1,777	2,000
3.1.	Izobraževanje in šport	932	51,817	102.0	1,224	1,842	1,381	461
3.2.	Zdravstvo	128	30,685	101.2	2,179	3,225	1,153	2,072
3.3.	Socialno varstvo	144	9,333	104.9	628	617	512	105
3.4.	Kultura	156	6,471	103.2	511	-5,221 ³	-4,633	-588
3.5.	Raziskovanje	24	2,059	100.3	332	-285	-159	-126
3.6.-3.11	Druga področja ²	73	2,715	106.9	239	45	-31	77

Vir podatkov: AJPES – Izkaz prihodkov in odhodkov določenih uporabnikov (po načelu nastanka poslovnega dogodka), preračuni UMAR. *Opombe:* ¹V podatkih so zajeti vsi javni zavodi in drugi izvajalci javnih služb, ki so v računovodskih poročilih za leto 2002 navedli šifro podskupine proračunskega uporabnika iz Seznama neposrednih in posrednih uporabnikov proračunov, ki je bil objavljen kot priloga Odredbe o določitvi neposrednih in posrednih uporabnikov državnega in občinskih proračunov (Ur. l. RS, št. 97/01, št. 81/02). Po tem Seznamu so *javni zavodi in drugi izvajalci javnih služb* razvrščeni v skupino III/1 ter po področjih javnih služb v 11 podskupin. ²Druga področja (3.6.-3.11.) so podskupine s področij kmetijstva in gozdarstva, okolja in prostora, gospodarskih dejavnosti, malega gospodarstva in turizma ter javnega reda in varnosti. ³Vključuje zelo visok presežek odhodkov nad prihodki v JZ s področja radijske in televizijske dejavnosti.

Dejavnosti, ki jih opravljajo **javni zavodi**, lahko na splošno razvrstimo v tri skupine: (i) redna dejavnost javne službe; (ii) dejavnost javne službe, ki jo javni zavod prodaja na trgu; (iii) dejavnost, ki ne sodi v javno službo – tržna dejavnost. Ker javni zavodi del prihodkov pridobivajo tudi s tržno dejavnostjo, je bilo z zakonom o računovodstvu določeno, da morajo prihodke in odhodke ter poslovni izid izkazati ločeno – iz naslova opravljanja javne službe in iz naslova prodaje blaga in storitev na trgu – ter tudi skupno (gl. EO 4/01:13).

Pri izkazovanju prihodkov velja splošno načelo, da so **prihodki za izvajanje javne službe** vsi prihodki, ki jih javni zavod prejme za opravljeno storitev javne službe, ne glede na to, ali gre za prihodke iz javnih ali zasebnih virov. K **prihodkom od prodaje blaga in storitev na trgu** tako spadajo le tisti prihodki, ki jih javni zavod ustvari s prodajo tistega blaga in storitev, ki niso opredeljene kot javna služba. Take storitve so največkrat: gostinske storitve, prodaja reklamnih izdelkov, promoviranje sponzorjev, trgovska dejavnost v lekarnah ipd. Tržna dejavnost javnih zavodov je torej opredeljena zelo ozko, zato jo je relativno malo (gl. graf: Struktura finančnih virov javnih zavodov, str. 19.)

Pri delitvi **odhodkov** na dejavnost javne službe in tržno dejavnost se v javnih zavodih najpogosteje uporabi razmerje, ki je bilo doseženo pri prihodkih, čeprav je to možnost, ki jo predpisi dopuščajo le v skrajni sili. Problem razmejevanja odhodkov je namreč povezan s spremljanjem stroškov po stroškovnih mestih, mestih odgovornosti in kontih, kar v mnogih javnih zavodih še vedno ni urejeno. Vprašanje je, koliko stroškov v javnih zavodih dejansko nastaja pri izvajanju redne javne službe, ki se financira iz javnih virov, koliko pri opravljanju storitev javne službe za trg in koliko pri izvajanju lastnih tržnih dejavnosti. Ta problem postavi pod vprašaj tudi izkazani poslovni izid javnih zavodov, zlasti ko se ugotavlja ločeno za javno službo in tržno dejavnost. Na eni strani naj bi namreč javni zavodi kot neprofitne organizacije, v delu ko gre za dejavnost javne službe, poslovali s pozitivno ničlo, na drugi strani pa jim je dovoljeno, kar je sicer v protislovju z neprofitnim značajem javnega zavoda, pri tržni dejavnosti maksimirati dobiček (presežek prihodkov nad odhodki). Ker je javnim zavodom omogočeno tudi, da o uporabi dobička iz tržne dejavnosti odločajo samostojno, lahko ti predpisi vodijo v skušnjava, da v javnih zavodih del stroškov, ki nastanejo pri tržni dejavnosti, prikažejo kot stroške javne službe.

V tabeli so prikazani **neto poslovni izidi** javnih zavodov, ki nam povedo, kako na določenem področju poslujejo javni zavodi kot celota. Neto poslovni izid je **razlika** med vsoto presežkov prihodkov nad odhodki (vseh javnih zavodov, ki so poslovali pozitivno) in vsoto presežkov odhodkov nad prihodki (vseh javnih zavodov, ki so poslovali negativno). V **letu 2002** je vsota **presežkov prihodkov nad odhodki** za vse javne zavode skupaj znašala 8,315 mio SIT. Presežek prihodkov pri izvajanju javne službe je bil največji v zdravstvu (2,478 mio SIT; od tega 1,115 mio SIT bolnice), relativno visok pa je bil tudi na področju izobraževanja in športa (1,850 mio SIT; visokošolski zavodi 751 mio SIT). Tudi pri tržni dejavnosti je bil presežek prihodkov najvišji v zdravstvu (2,157 mio SIT; v lekarnah 1,654 mio SIT). Vsota **presežkov odhodkov nad prihodki** za vse javne zavode skupaj je znašala 8,092 mio SIT. Večina presežka odhodkov je nastala pri izvajanju javne službe, in sicer na področju kulture kar 5,042 mio SIT, vendar v glavnem v radijski in TV dejavnosti. Relativno visok presežek odhodkov pri izvajanju javne službe so zabeležili še javni zavodi na področju zdravstva (1,325 mio SIT), in sicer največ bolnice – 667 mio SIT (tako kot pri presežku prihodkov) ter zdravstveni domovi 433 mio SIT. Bistveno nižji je bil presežek odhodkov za izvajanje javne službe v javnih zavodih na področju izobraževanja (468 mio SIT), največ so ga prikazale osnovne šole (159 mio SIT).

Rezultati poslovanja kažejo, da je bilo v letih 2001 in 2002 **pri izvajanju javne službe** največ presežkov prihodkov nad odhodki in tudi največ presežkov odhodkov nad prihodki izkazanih v javnih zavodih na področju zdravstva. Ker naj bi bil poslovni izid javnega zavoda, v delu ko gre za dejavnost javne službe, pozitiven, vendar blizu nič, visoka odstopanja bodisi v pozitivno ali negativno smer opozarjajo na probleme v sistemu financiranja.